

واکاوی تطبیقی پایداری فعالیت‌های کارآفرینانه زنان روستایی شهرستان لارستان

زهرا کریمی عمله^۱، مهسا فاطمی^{۲*}

^۱دانش‌آموخته کارشناسی ارشد بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
^۲دانشیار بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۱۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۵

چکیده

هدف از این پژوهش، مقایسه ویژگی‌های زنان عضو صندوق با سایر زنان روستایی غیرعضو و مقایسه توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید شهرستان لارستان است. جامعه آماری شامل تمام زنان روستایی عضو صندوق کارآفرینی امید شهرستان لارستان (۴۴۰ نفر) از استان فارس بودند. طبق روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی، پاسخگویان از دو گروه زنان عضو (۱۱۱ نفر) و زنان غیرعضو (۱۰۵ نفر) انتخاب شده و نهایتاً ۲۱۶ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند. این پژوهش با استفاده از روش پیمایش به جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه پرداخته است. روایی صوری پرسشنامه توسط سه نفر از اساتید بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز تأیید شد و برای پایایی آن نیز یک مطالعه راهنما در نمونه‌ای خارج از نمونه اصلی، انجام گرفت که دامنه‌ی ضرایب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش، ۰/۷۴ تا ۰/۹۳ بدست آمد که مقادیر قابل‌قبولی است. نتایج یافته‌های پژوهش از مقایسه میانگین گروه‌های عضو و غیرعضو نشان داد که این دو گروه از نظر متغیرهای فردی-روانشناختی (سن، سطح سواد، روحیه کارآفرینی، خودکارآمدی و سطح آگاهی از طرح‌های صندوق کارآفرینی امید) و بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی، گرایش کارآفرینانه، شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی، توسعه فعالیت‌های کارآفرینی و پایداری فعالیت‌ها دارای تفاوت‌های معناداری هستند؛ اما از لحاظ سیاست‌های حمایتی دولت و فضای کسب‌وکار بین دو گروه تفاوتی مشاهده نشد. همچنین، مقایسه سطح توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه نشان داد که بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید، سطح توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه زنان بهبود یافته است.

واژه‌های کلیدی: روحیه کارآفرینی، شبکه‌سازی اجتماعی، توسعه کارآفرینی، صندوق کارآفرینی امید، گرایش کارآفرینانه.

مقدمه

پیشرفته، تمرکز بر فعالیت‌ها و کسب‌وکارهای روستایی است (Yadav and Unni, 2016). تقویت فعالیت‌های کارآفرینی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین راهکارهای کاهش فقر و توسعه روستایی پایدار قابل طرح است. به‌طوری که برای رسیدن به توسعه پایدار و همه‌جانبه و نیز کاهش فقر و جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستاییان

توسعه روستایی نیازمند سیاست‌گذاری برای تمرکز بر توسعه طرح‌های ابتکاری کسب‌وکار در مناطق روستایی است (Harpa et al., 2015). کلید اقتصاد

*نویسنده مسئول: mahsafatemi@shirazu.ac.ir

در عرصه جهانی، زنان خلاق، نوآور و مبتکر به عنوان صاحبان کسب‌وکارهای نوین، منشأ تحولات بزرگی در زمینه‌های صنعتی، تولیدی و خدماتی شده‌اند و نقش آنان به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی و توسعه صنعتی، محرک و مشوق سرمایه‌داری، عامل ایجاد اشتغال، گزینه اصلی انتقال فناوری و عامل رفع خلل و تنگناهای بازار در جوامع تبیین شده است (آراستی، ۱۳۸۵). شناسایی استعداد‌های خلاقانه زنان روستایی و تلاش برای توسعه و تقویت کسب‌وکارهای آنان در فرآیند توسعه روستایی پایدار از طریق فراهم‌سازی زمینه‌های اولیه آن، اهمیت ویژه‌ای دارد (میرترابی و حجازی، ۱۳۹۰). چنانچه زمینه حضور، فعالیت و اشتغال زنان در جامعه فراهم شود، استعداد‌های بالقوه ایشان، به فعلیت درآمده و نه تنها در کسب درآمد و رفاه خانواده، مؤثر واقع می‌شوند؛ بلکه یک منبع سرمایه‌گذاری نیز خواهند بود. با توجه به ترکیب جمعیتی در جهان که نشانگر حضور بیش از پنجاه درصدی زنان در جامعه است، ضرورت توجه به استعداد و نقش زنان در چرخه‌ی اقتصادی کشورها اهمیت یافته است و برای رشد و توسعه لازم است از توان کل جمعیت فعال اقتصادی اعم از زن و مرد بهره‌جست و با تدابیر ویژه در بهره‌مندی از نیروی کار زنان در مسیر توسعه گام برداشت (شهامت‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۹). زنان روستایی به‌عنوان عامل مؤثر در امور گوناگون کشاورزی، اقتصادی و اجتماعی و از نظر مشارکت نیروی انسانی مورد نیاز در جامعه سهم بسزایی دارند؛ لذا این نیاز احساس می‌شود که باید زنان روستایی در زمینه‌های گوناگون توانمند شده تا از این راه بتوانند نقش خود را در جامعه بیشتر نمایان کنند (Jackson, 2010). بر این اساس، یکی از راهبردهای بلندمدت توسعه و پایداری کسب‌وکارهای روستایی، توجه به زنان روستایی است.

به شهرها، لازم است به مقوله توسعه کارآفرینی روستایی توجه ویژه شود. کارآفرینی روستایی به راهکاری نوین در راستای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی روستاییان و ابزاری مهم در رسیدن به توسعه پایدار روستایی تبدیل شده است (Heilig, 2009). موضوع ایجاد و تنوع اشتغال، جایگاه مهمی در سیاست‌گذاری‌ها و تحکیم اقتدار ملی کشورها دارد.

یکی از محیط‌های مناسب برای پرورش نیروی انسانی، محیط روستا است؛ به‌طوری‌که روستا قابلیت زیادی در ایجاد انواع کسب‌وکار در بخش‌های سه‌گانه اقتصاد (کشاورزی، صنعت و خدمات) دارد. کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک با ایجاد فرصت‌های شغلی مبتنی بر استفاده از منابع محلی به صورت پایدار و تأکید بر توسعه درونی روستا به عنوان راهبردی برای رشد پایدار روستایی مطرح می‌گردد (Fhlatharta and Farrell, 2017). بنابراین پایداری کسب‌وکارهای روستایی، یک عامل بسیار مهم در اقتصاد روستا در مناطق فقیر روستایی است؛ زیرا با ایجاد ثروت و اشتغال همراه است و تأثیر عمیقی بر کیفیت امرار معاش جمعیت روستایی دارد (Rezaei-Moghaddam, 2019). محققان با توجه به اهمیت کسب‌وکارهای روستایی از منظر ایجاد اشتغال با سرمایه نسبتاً کم و توسعه یک سرمایه‌گذاری مشترک توسط افرادی که مهارت‌های گوناگونی کسب می‌کنند، معتقدند که این کسب‌وکارها به ایجاد تجارت‌های کوچک در یک جامعه، افزایش سرمایه‌گذاری‌ها و پس‌انداز محلی و بهبود پایدار بهره‌وری از منابع محلی نیز منجر خواهد شد. به همین دلیل است که راه‌اندازی کسب‌وکارهای روستایی، رابطه بین توسعه کشاورزی، بهره‌وری بیشتر از زمین و همچنین بهبود مسائل اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی روستا را تسهیل می‌کند (Newbery et al., 2017).

مؤسساتی است که با تمرکز بر زیرساخت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی روستایی مانند گردشگری، کشاورزی، صنایع دستی و ... و نیز حمایت و تأمین مالی مشاغل خرد و کوچک، نقش بسزایی در توسعه این کسب‌وکارها داشته است (قاسمی و یار احمدی، ۱۳۹۹). مأموریت صندوق کارآفرینی امید، تجهیز سپرده‌های خرد مردم و تلفیق آن با اعتبارات دولت، شناسایی جوانان واجد شرایط، توانمندسازی آنان و کمک در ایجاد کسب‌وکارهای خرد کم‌سرمایه و کاربر با محوریت فعالیت‌های کارآفرینانه، نیازهای منطقه‌ای، توسعه کسب‌وکارهای فناورمحور؛ بر اساس شیوه‌های جهانی شبکه‌سازی کسب‌وکارهای بازارمحور نظیر خوشه‌ها و زنجیره‌های ارزش در کشور برای اطمینان از پایداری کسب‌وکارها و هدفمندی تسهیلات پرداختی است. صندوق‌های کارآفرینی امید، دارای طرح‌ها و تسهیلات مختلف از جمله طرح‌های روستای بدون بیکار، هر روستا یک محصول و صندوق خرد محلی است. علی‌رغم روند صعودی استقبال زنان روستایی کشور نسبت به عضویت در صندوق کارآفرینی امید و راه‌اندازی کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی، اما کماکان بخش قابل توجهی از زنان روستایی عضو چنین صندوق‌هایی نبوده و از مزایای آن محروم هستند. بنابراین، هدف از این پژوهش، مقایسه ویژگی‌های زنان عضو صندوق با سایر زنان روستایی غیرعضو و مقایسه توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید شهرستان لارستان بوده که در قالب تشکیل صندوق‌های خرد روستایی، کسب‌وکارهایی را شروع کرده و از تسهیلات صندوق کارآفرینی امید نیز برخوردار هستند تا بر اساس یافته‌ها بتوان به ارائه راهکارهای پیشنهادی در راستای پایداری فعالیت‌ها و کسب‌وکارهای زنان روستایی پرداخت.

زنان یکی از گروه‌های تأثیرگذار در جامعه روستایی محسوب شده و به همین دلیل تقویت فعالیت‌های کسب‌وکار زنان روستایی راهکاری مؤثر در راستای دو شاخص توسعه پایدار؛ یعنی افزایش اشتغال و کاهش بیکاری تلقی می‌شود (صابر، ۱۳۸۵). اما زنان با زندگی در جوامع روستایی تجربه‌های متفاوت از تبعیض و محرومیت را می‌چشند؛ زیرا آنان عهده‌دار آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی هستند که به کسب درآمد ملموس منجر نمی‌شود و همین امر سبب می‌گردد موقعیت اجتماعی-اقتصادی ضعیفی پیدا کنند، دسترسی و مالکیت‌شان بر منابع، محدود شده و کنترل زندگی و درآمدشان در دست مردان باشد (امینی و طاهری، ۱۳۹۵)؛ به طوری که هر چند، زنان روستایی ۱۵ درصد بیش از مردان کار می‌کنند، اما حقوق کمتری نسبت به آن‌ها دریافت می‌کنند (توکلی و موحدی، ۱۳۹۵). به طور کلی آن‌ها تنها قسمت ناچیزی از درآمد جهان را کسب نموده و فقط یک درصد از دارایی‌های جهان متعلق به آن‌هاست (فقیری و همکاران، ۱۳۹۳). بنابراین طراحی، تدوین و عملیاتی نمودن برنامه‌های ویژه برای تقویت فعالیت‌های کارآفرینانه اقتصادی و اجتماعی زنان و استمرار این اقدامات ضرورت دارد.

در پی موفقیت برنامه‌های مالی خرد در سطح جهان، طرح‌هایی در ایران اجرا شده است. از میان این طرح‌ها که دولت آن را حمایت و اجرا کرده است، می‌توان از صندوق اعتبارات خرد روستایی نام برد. تأثیر اعتبارات خرد در حل مشکلات مالی زنان روستایی نشان می‌دهد که آن‌ها نه تنها توانسته‌اند بدهی و مخاطرات همچون درمان بیماری‌ها را از سر بگذرانند، بلکه عده‌ای با اعتبارات خرد به کارآفرینی نیز روی آورده‌اند و از این رهگذر، در کسب درآمد برای خانواده خود مؤثر واقع شده‌اند (Mathison, 2003). صندوق کارآفرینی امید نیز یکی دیگر از

پیشینه پژوهش

طبق مطالعه رضوانی و همکاران (۱۳۹۴)، صندوق کارآفرینی امید در ارتقای عدالت اقتصادی و اجتماعی، ثبات اقتصاد روستایی و بهبود رفتار اقتصاد روستایی تأثیر بسزایی داشته است؛ نتایج این مطالعه نشان داد که ارائه اعتبارات خرد در نواحی روستایی بر پایداری اقتصاد روستایی تأثیر معناداری داشته و به آن کمک کرده است. بر طبق این مطالعه، دوام و پایداری هرکسب‌وکار روستایی در گروی پویایی و دوام اقتصادی و اجتماعی و محیط زیستی آن است. مطالعات دیگری نشان داده که دسترسی به اعتبارات منجر به افزایش درآمد زنان روستایی، دسترسی به شبکه‌های اطلاعات بازار، ارتقای جایگاه زنان روستایی در اقتصاد خانواده، افزایش مشارکت آنان در تصمیم‌گیری در خصوص هزینه‌های خانواده و بهبود دیدگاه‌های عمومی زنان در خانواده و جامعه می‌شود (نامجویان شیرازی، ۱۳۹۳).

نتایج مطالعه یاسوری و همکاران (۱۳۹۴)، نشان داد که اگر از قابلیت‌های موجود در رابطه با کارآفرینی استفاده بهینه شود، مهاجرت و بیکاری کاهش می‌یابد؛ خلاقیت‌ها شکوفا شده و باعث رونق کسب‌وکارها می‌شود؛ پیوند میان دولت، تعاونی‌های زنان روستایی، کارآفرینان و زنان با قابلیت روستایی ایجاد می‌گردد؛ از منابع محلی بهره‌برداری مطلوب صورت گرفته؛ تولید، توزیع و مصرف نظام‌مند شده و نهایتاً منجر به عدالت اجتماعی و توسعه می‌شود.

قاسمی و بادسار (۱۳۹۶) نیز عوامل اثرگذار بر توسعه پایدار و کسب‌وکارهای خرد روستایی زنان را مورد بررسی قرار داده و اظهار داشتند که عوامل اقتصادی، جمعیتی، فرهنگی و تغییرات سیاسی - قانونی در افزایش یا کاهش نقش اجتماعی زنان تأثیر دارد؛ همچنین سن، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات و امکانات شغلی نیز از جمله عواملی است که بر اشتغال

پایدار زنان دخالت دارند. در پژوهش مشابه در زمینه کارآفرینی زنان روستایی و حمایت دولت در شرایط کنونی هند، اظهار شده است که دولت هند از طریق بانک‌ها و کمک‌های مالی به زنان، روحیه کارآفرینی را بین این قشر ترویج و توسعه داده است. در این کشور، شرکت‌های مختلف و موفق نیز وجود دارند که توسط زنان اداره و راهنمایی می‌شوند. در واقع تأکید این مطالعه بر اهمیت عوامل اجتماعی به عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر بر هر فعالیت کسب‌وکار فردی و گروهی است (Raj, 2018). نتایج مطالعه حسینی‌نیا و همکاران (۱۳۹۳) در روستاهای شهرستان میانه حاکی است که بین متغیرهایی نظیر انگیزه‌ها، داشتن مهارت برنامه‌ریزی، مهارت‌های مختلف کسب‌وکار و در نهایت برخورداری زنان از برخی نقاط قوت در کسب‌وکار با عملکرد آنها در کسب‌وکارها ارتباط معناداری وجود دارد و این متغیرها می‌توانند عملکرد کسب‌وکارهای کارآفرینانه زنان روستایی را تبیین کنند.

توسی و همکاران (Toosi et al., 2015)، در پژوهشی در زمینه کسب‌وکار روستایی و تعیین عوامل مؤثر بر آن در روستاهای شهرستان مینودشت، به این نتیجه رسیدند که متغیرهای ریسک‌پذیری، میزان درآمد از شغل اصلی، سطح دانش نسبت به کارآفرینی و سطح سواد، در مقایسه با دیگر متغیرها، قادر به پیش‌بینی سطح کارآفرینی روستاییان شهرستان مینودشت هستند. زراعت‌پیشه و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی نقش مهارت‌های کارآفرینی در اشتغال زنان روستایی شهرستان کازرون پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که بین آموزش مهارت‌های کارآفرینی با انگیزش، خودکارآمدی و عزت‌نفس رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین، رابطه بین متغیرهای عوامل مدیریتی و عوامل فنی با متغیر توسعه مهارت‌های کارآفرینی نیز مثبت و معنادار گزارش شده

اقدام گردید. ضرایب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش بین ۰/۷۴ تا ۰/۹۳ محاسبه شد. ضرایب آلفای متغیرهای پژوهش به تفکیک همراه با گویه‌های هر متغیر در پرسشنامه در جدول ۱ آورده شده است. در تحلیل داده‌ها نیز از آمار توصیفی و استنباطی مقایسه میانگین (تی تست و تحلیل واریانس) با استفاده از نرم‌افزار SPSS 21 استفاده شد.

منطقه مورد مطالعه در پژوهش حاضر شهرستان لارستان واقع در جنوب استان فارس است. جامعه آماری پژوهش شامل تمام زنان روستایی عضو صندوق کارآفرینی امید شهرستان لارستان (۴۴۰ نفر) بودند که طبق فرمول نمونه‌گیری (Fowler, 2009)، حجم نمونه ۱۰۸ نفر تعیین شد. لازم به ذکر است که در شهرستان لارستان تاکنون ۱۷ صندوق اعتباری خرد زنان روستایی فعال وجود دارد که از این میان، ۱۲ صندوق، تحت پوشش صندوق کارآفرینی امید هم بوده و تسهیلات، اعتبارات و خدمات ویژه‌ای دریافت می‌کنند؛ لذا طبق روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، تلاش شد تا در راستای پراکنش منطقی حجم نمونه از تمامی صندوق‌های فعال شهرستان لارستان، از هر صندوق متناسب با تعداد اعضا، نمونه‌ای تصادفی از زنان عضو (۱۱۱ نفر) برای تکمیل پرسشنامه‌ها انتخاب شود. همچنین، به منظور فراهم شدن امکان مقایسه زنان عضو صندوق با سایر زنان روستایی که عضو چنین صندوق‌هایی نیستند، از هر منطقه دارای صندوق، تعدادی زن روستایی از گروه غیرعضو (۱۰۵ نفر) نیز مورد پرسش قرار گیرند. بنابراین، نمونه‌ی نهایی شامل نمونه‌ای تصادفی ۲۱۶ نفره از دو گروه زنان عضو و غیرعضو صندوق کارآفرینی امید بودند که مورد مصاحبه قرار گرفتند.

است. اما با توجه به موانع و چالش‌هایی که کارآفرینان بویژه زنان در حوزه کسب و کارشان با آن مواجه هستند؛ مطالعه نجفی و صفا (۱۳۹۳)، نشان داد که مهم‌ترین موانع و چالش‌های توسعه کسب‌وکارهای خانگی کارآفرینانه در مناطق روستایی را شامل عدم وجود طرح کسب‌وکار مناسب، تجربه و تخصص پائین روستاییان، نبود دسترسی مناسب روستاییان به بازار، دسترسی ضعیف به اطلاعات و منابع اطلاعاتی، تأمین نشدن اعتبار مالی برای سرمایه‌گذاری کسب‌وکار خانگی و وجود موانع قانونی است. بنابراین، با توجه به تمامی نکات و موارد ذکر شده در بالا و با توجه به نقش زنان در کسب و کارهای روستایی و ضرورت توسعه سهم زنان در اقتصاد ملی و مقابله با بحران بیکاری زنان، ضروری است که شرایط لازم برای توسعه کارآفرینی زنان فراهم گردد، تا زنان هم با ایجاد کسب و کار و فرصت‌های شغلی برای خود و دیگران بتوانند به حل این بحران کمک کنند.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی بوده و اطلاعات مورد نیاز به وسیله روش پیمایش، جمع‌آوری گردید. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته حاوی سؤالات باز و بسته استفاده شد. روایی صوری پرسشنامه توسط سه نفر از اساتید بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز مورد تأیید قرار گرفت. همچنین به منظور سنجش پایایی ابزار سنجش، نسبت به انجام مطالعه راهنما و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در نمونه‌ای خارج از نمونه اصلی مطالعه در روستاهای شهرستان مرودشت

جدول ۱- معرفی متغیرهای پژوهش، نحوه‌ی سنجش متغیرها و ضرایب آلفای کرونیباخ آنها

متغیر	تعداد گویه	گویه‌های پرسشنامه	ضریب آلفای کرونیباخ
کارآفرینی	۱۱	تمایل به مالکیت بر یک کسب‌وکار برای کسب سود و شرایط مالی خوب در آینده، احساس افتخار و رضایت از انجام کار بنحو احسن، کسب بزرگترین موفقیت‌ها با تسلیم‌ناپذیری و سخت‌کوشی، نرسیدن از سختی کار و ترجیح دادن فعالیت‌هایی که موجب افزایش سطح توانایی شده نسبت به کارهای آسان، تلاش برای پیشرفت هر روز نسبت به دیروز، تمایل به بهبود سطح تولیدات داخلی روستا با راه‌اندازی کسب وکار و محصولات جدید، لذت بردن از کار با برخورداری از اختیارات و امتیازات کامل آن، اهمیت دادن به فکر کردن در مورد آینده بیشتر از زمان‌های حال و گذشته، تمایل بیشتر به انجام فعالیت‌های گروهی نسبت به فعالیت‌های فردی، آرزوی شناخته شدن به عنوان یک فرد کارآفرین حرفه‌ای، اعتقاد به کسب موفقیت‌های بزرگ از کارهای کوچک.	۰/۸۱
خودکارآمدی	۱۰	توانایی مدیریت فعالیت‌های واگذارشده بخوبی و با اعتماد به نفس بالا، اطمینان از دستیابی به اهداف موردنظر، اطمینان از عملکرد خود و عدم اضطراب هنگام روبرو شدن با انواع فعالیت‌ها و سایرین، باور به حل چالش‌های موجود در کسب‌وکار به طور موفقیت‌آمیز، تمرکز بر فعالیت‌ها بطور جدی و دقیق و با اعتماد کامل پس از تصمیم‌گیری، اطمینان از عملکرد خوب با وجود سختی کارها، اعتماد کامل به توانایی خود در تعامل با دیگران درحوزه کاری، از عهده برآمدن انجام کارها بدون نگرانی، انتظار بهترین عملکرد از خود بدلیل ایمان به سطح توانایی‌های خود، عدم تسلیم شدن برای تلاش به انجام کارها با وجود شکست قبلی.	۰/۸۶
نگرش نسبت به فعالیت‌های زنان در جامعه	۸	وابستگی زنان/دختران روستایی برای پیشرفت شغلی به حمایت و نظر اعضای خانواده خود، پذیرفته بودن توانایی درآمدزایی و نان‌آور بودن زنان/دختران روستایی توسط مردان و سایر جامعه، وجود فرهنگ مردسالارانه در روستا به عنوان مانعی برای اشتغال زنان/دختران روستایی، ناامنی در راه‌اندازی کسب‌وکار برای زنان/دختران روستایی، وجود دیدگاه مثبت نسبت به انجام فعالیت‌های کارآفرینی توسط زنان/دختران روستایی، فراگیر شدن فرهنگ راه‌اندازی و مدیریت کسب‌وکار خانگی توسط زنان/دختران روستایی، شناسایی توانایی زنان، موجب تهیه بستری برای پدید آمدن نهادهای جدید، ایجاد اشتغال توسط زنان/دختران روستایی، باعث کاهش جو سنتی و بازدارنده‌های فرهنگی فعالیت آنان.	۰/۷۸
مهارت در تدوین طرح تجاری	۷	شناخت قسمت‌های مختلف یک طرح تجاری، توانایی نگارش و ارائه ایده‌ی خود در قالب یک طرح تجاری، برخورداری از ایده‌های خوب در ذهن و توانایی چگونگی انتقال آن بر کاغذ به ساختار طرح تجاری، توانایی شناخت و تحلیل مشتریان و گروه هدف محصولات تولیدی خود، توانایی تحلیل رقبای خود در بازار، توانایی توجه اقتصادی طرح پیشنهادی خود قبل از راه‌اندازی کسب‌وکار خود، دانستن بهترین شیوه تبلیغات مؤثر و فروش محصولات تولیدی خود.	۰/۷۹
آگاهی از انواع طرح‌های صندوق کارآفرینی امید	۱۰	میزان شناخت و اطلاع از اهداف طرح صندوق خرد محلی، میزان شناخت و اطلاع از انواع فعالیت‌های طرح صندوق خرد محلی، میزان شناخت و اطلاع از مزایا و سودمندی‌های طرح صندوق خرد محلی، میزان شناخت و اطلاع از اهداف طرح هر روستا یک محصول، میزان شناخت و اطلاع از انواع فعالیت‌های طرح هر روستا یک محصول، میزان شناخت و اطلاع از اهداف طرح روستای بدون بیکار، میزان شناخت و اطلاع از انواع فعالیت‌های طرح روستای بدون بیکار، میزان شناخت و اطلاع از مزایا و سودمندی‌های طرح روستای بدون بیکار.	۰/۸۰
بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی	۱۱	دسترسی به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای ایجاد و توسعه کسب‌وکار، برگزاری دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی در زمینه کارآفرینی و قوانین راه‌اندازی کسب‌وکار برای زنان روستایی، دسترسی به آموزش‌های کارآفرینی ارائه شده از طریق توزیع لوح‌های فشرده، پخش فیلم و کلیپ در جلسات حضوری و ارسال تصاویر و کلیپ‌ها از طریق پیامک و فضای مجازی و ... توسط کارشناسان مرکز خدمات کشاورزی، برخورداری از آموزش‌های کارآفرینی ارائه شده از طریق رسانه‌های جمعی (رادیو و تلویزیون و ...)، دسترسی به کارشناسان صندوق‌های کارآفرینی برای دریافت اطلاعات و آموزش‌ها، شرکت در دوره‌های آموزشی مربوط به روش‌های بازاریابی محصولات، جلب مشتری، تبلیغات و خرید و فروش محصولات و	۰/۸۲

		... بهره‌مندی از کتاب، مجلات، بروشورها و نشریات فنی و ترویجی مرتبط با کارآفرینی و کسب‌وکار، دسترسی به تسهیلات روستایی برای رفع مسائل و مشکلات مربوط به کسب‌وکار، برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با فرآوری، بسته‌بندی محصولات تولیدی، دسترسی به آموزش‌های مجازی و اینترنتی در زمینه کارآفرینی و کسب‌وکار، دسترسی به انجمن‌ها و تشکل‌های زنان سایر مناطق روستایی برای تبادل اطلاعات و تجربیات کاری.	
۰/۷۴	۴	تأثیر آموزش‌های کارآفرینی ارائه‌شده در منجر شدن به ایده‌های جدید برای ایجاد کسب‌وکار، سودمندی اطلاعات و تجربیات کارشناسان و مدرسین دوره‌های آموزشی برای پیشرفت و توسعه کسب‌وکار، تأثیر آموزش‌های برگزارشده در تقویت انگیزه‌ی زنان/دختران روستایی در ایجاد کسب‌وکار، تأثیر آموزش‌های کارآفرینی ارائه‌شده در دوره‌های آموزشی در تقویت سطح مهارت‌های کارآفرینی در کسب‌وکار.	اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی
۰/۹۲	۳۵	این متغیر در قالب پنج بعد زیر سنجیده شده که برای هر بعد نیز تعدادی گویه در پرسشنامه مورد پرسش قرار گرفت: نوآوری (۸ گویه)؛ ریسک‌پذیری (۷ گویه)؛ استقلال (۷ گویه)؛ رقابت‌تهاجمی (۶ گویه) و پیشگامی (۷ گویه).	گرایش کارآفرینانه
۰/۸۹	۱۵	عزم و اراده برای ایجاد سازمان یا صنف خاص برای حمایت از زنان کارآفرین روستایی، سطح حمایت نهادها و ارگان‌های دولتی در برگزاری نمایشگاه‌های عرضه محصولات تولیدی زنان کارآفرین روستایی در سطح استان و شهرستان، اقدام در زمینه‌ی بیمه برای صاحبان کسب‌وکارهای خانگی روستایی، میزان توجه و حمایت دولت برای کاهش و رفع مشکلات بازاریابی و دسترسی ضعیف زنان روستایی به بازار، تحقق وعده‌ها و مساعدت‌های مسئولین صندوق و سایر نهادهای دولتی از فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی طی پنج سال گذشته، سهولت در گرفتن مجوز برای کسب‌وکار مورد نظر، اقدامات دولت و صندوق در معرفی مشاغل متنوع زودبازده به اعضا برای سرمایه‌گذاری، اقدامات صندوق و سایر نهادهای دولتی در حذف واسطه‌ها و خرید تضمینی محصولات تولیدی زنان روستایی، حمایت برای تأمین مواد خام و نهادهای اولیه موردنیاز کسب‌وکار، وجود سازمان خاص متولی و حامی فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی، میزان حمایت و پشتیبانی کسب‌وکارهای زنان روستایی از لحاظ فراهم نمودن بستری برای فروش محصولات، حمایت از کسب‌وکارها و فعالیت‌های تولیدی زنان کارآفرین موفق و برتر، اقدام صندوق در ترتیب دادن برنامه‌هایی برای بازدید از کسب‌وکارهای موفق در سطح کشور برای علاقمندانی که تازه به عضویت در صندوق درآمده‌اند، حمایت از ایده‌ها و طرح‌های کارآفرینی زنان روستایی، حمایت از زنان سرپرست خانوار به طور ویژه برای راه‌اندازی کسب‌وکار.	سیاست‌های حمایتی دولت
۰/۹۰	۷	کسب موفقیت با عضویت در صندوق‌هایی مثل صندوق کارآفرینی امید و سایر تشکل‌های مختلف زنان روستایی، لزوم عضویت در گروه‌های مختلف زنان کارآفرین برای تبادل اطلاعات و تجربیات، سودمندی اشتراک تجربیات فعالیت‌های کارآفرینی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای پیشرفت کاری، ضرورت فراهم شدن شبکه‌ها و خوشه‌های محلی کسب‌وکار برای فعالیت زنان مختلف روستایی، لزوم ایجاد صندوق‌های قرض‌الحسنه در روستا برای زنان سرپرست خانوار، سودمندی شبکه‌های مجازی به بهبود فرآیند بازاریابی و فروش محصولات، کسب ایده‌های خوب برای راه‌اندازی و گسترش کسب‌وکارها با عضویت در شبکه‌ها و گروه‌های مختلف زنان روستایی.	شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی
۰/۸۸	۱۳	مراحل و مدت زمان فرآیند راه‌اندازی کسب‌وکار، میزان پشتیبانی بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی و اعتباری برای راه‌اندازی و گسترش کسب‌وکارهای زنان روستایی، شرایط لازم به منظور دریافت وام و تسهیلات بدون ضامن و وثیقه برای زنان روستایی، انواع حمایت‌های مختلف مالی (مانند اعطای وام‌های کم‌بهره، تسهیلات مالیاتی، تحفیفات بیمه‌ای) برای راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکار توسط کارآفرینان زن روستایی، امکان دریافت وام‌های متعدد برای کسب‌وکارهای مختلف برای زنان روستایی، وجود تسهیلات ویژه و بلاعوض برای فعالین روستایی مناطق محروم، امکان پرداخت یارانه‌های تشویقی به کارآفرینان زن روستایی برای صادرات محصولات و خدمات، کوتاه بودن زمان انتظار شما برای دریافت وام، استفاده از انواع دارایی‌ها به عنوان وثیقه طبق قانون، امکان مشورت با کارشناسان و مشاوران خبره و بهره‌مندی از حمایت‌های خدماتی برای کسب‌وکار، دسترسی به یارانه‌های کافی برای ایجاد و گسترش کسب‌وکارهای روستایی کوچک، دسترسی به افراد یا نهادهای سرمایه‌گذار که حاضر به تأمین منابع مالی کسب‌وکار،	فضای کسب‌وکار

		دسترسی به وسایل نقلیه برای حمل کالا به بازار مناسب و مراکز فروش. (رجوع شود به جدول ۶)	
۰/۹۳	توسعه فعالیت‌های کارآفرینی	* گویه‌های متغیر توسعه فعالیت‌های کارآفرینی در جدول مربوط به آزمون ویل کاکسون که به مقایسه وضعیت قبل و بعد زنان عضو صندوق کارآفرینی امید از لحاظ هر یک از این ۱۹ گویه پرداخته، قابل مشاهده است. لذا به منظور جلوگیری از تکرار مطلب، از ذکر گویه‌ها در این جدول خودداری شد. برای هر یک از طرح‌های سه‌گانه صندوق کارآفرینی امید مربوط به مناطق روستایی شامل "صندوق‌های خرد محلی"، "هر روستا یک محصول" و "روستای بدون بیکار"، تعدادی پرسش به تفکیک ابعاد سه‌گانه‌ی پایداری (اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی) برای هر طرح، تکرار شده است: <u>بعد اقتصادی</u> : باعث افزایش سطح درآمد خانوارهای روستایی، موجب سودآوری کسب‌وکارهای کوچک روستایی، باعث بهبود اوضاع کلی اقتصادی روستا. <u>بعد اجتماعی</u> : باعث تقویت مشارکت و همکاری زنان روستایی، موجب بهبود جایگاه اجتماعی زنان در فعالیت‌های روستا. <u>بعد محیط زیستی</u> : کمک به حفاظت محیط و وضعیت منابع طبیعی، کمک به حفظ تنوع زیستی، با ایجاد مشاغل متنوع غیرزراعی.	۱۹
۰/۸۳	پایداری فعالیت‌های زنان روستایی		۲۱

منبع: (رضائی مقدم و معصومی، ۱۳۹۷؛ گلکارفرد، ۱۳۹۶، بادزیان و همکاران، ۱۳۹۹؛ Qosja and Druga, 2015; Denton, 1993; Bandura, 2001; Zulkosky, 2009; Fletschner and Kenney, 2011; Madanoglu et al., 2016; Rodrigo-Alarcón et al., 2017).

یافته‌ها و بحث

و انحراف استاندارد ۶/۸۸ کمتر از زنان غیرعضو (۴۱/۲۱) است. به این معنی که افراد جوان بیشتری در گروه عضو فعالیت دارند. همچنین میانگین سطح سواد گروه عضو (۶/۳۴) بیشتر از گروه غیرعضو (۵/۰۳) است (جدول ۲) که حاکی از این است که افراد دارای سطح سواد بالاتر و جوان‌تر، بیشتر به سمت عضویت در صندوق‌ها در آمده‌اند. از نظر تعداد اعضای خانوار نیز تعداد اعضای خانوار زنان غیرعضو با میانگین (۴ نفر) بیشتر از تعداد اعضای خانوار در گروه زنان عضو است.

در این قسمت، ابتدا با استفاده از آمار توصیفی به معرفی نمونه‌های مورد مطالعه به تفکیک زنان روستایی عضو و غیرعضو صندوق کارآفرینی امید پرداخته شده و پس از آن، نتایج حاصل از آمار استنباطی شامل آزمون‌های مقایسه میانگین و واکاوی تطبیقی شرایط قبل و بعد از عضویت زنان روستایی لارستان، بیان می‌شود.
ویژگی‌های فردی گروه‌های عضو و غیرعضو: به طور کلی وضعیت سنی زنان عضو با میانگین ۳۸/۶۸

جدول ۲- ویژگی‌های فردی گروه‌های عضو و غیرعضو صندوق کارآفرینی امید

متغیر	زنان روستایی عضو		زنان روستایی غیرعضو	
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
سن	۳۸/۶۸	۶/۸۸	۴۱/۲۱	۵/۶۶
سطح سواد	۶/۳۴	۳/۲۶	۵/۰۳	۲/۴۶
تعداد اعضای خانوار	۳	۱	۴	۰/۸۹

جدول ۳- توزیع فراوانی پاسخگویان از لحاظ وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	زنان روستایی عضو		زنان روستایی غیر عضو	
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد تجمعی
مجرد	۳۴	۳۰/۶	۱۷	۱۶/۲
متأهل	۷۱	۶۴	۷۹	۴,۹۱
بیوه/مطلقه	۶	۵/۴	۹	۱۰۰
جمع	۱۱۱	۱۰۰	۱۰۵	۱۰۰

توزیع فراوانی وضعیت تأهل پاسخگویان در جدول ۳ قابل مشاهده است. از لحاظ وضعیت تأهل به سه دسته مجرد، متأهل و بیوه/مطلقه تقسیم شدند. نتایج بیانگر این است که در هر دو گروه عضو و غیر عضو، گروه متأهل بیشترین تعداد را داشته است؛ اما تعداد زنان مجرد در گروه عضو نسبت به گروه غیر عضو در حدود دو برابر بیشتر بوده است.

مقایسه‌ی متغیرهای پژوهش بین زنان روستایی عضو و غیر عضو

مقایسه متغیرهای فردی-روانشناختی: همانطور که جدول ۴ نشان می‌دهد، میانگین سن و سواد زنان عضو و غیر عضو تفاوت معنی داری دارد و سطح سواد زنان عضو بیشتر بوده؛ در حالی که میانگین سن زنان غیر عضو بیشتر است. از لحاظ متغیر تعداد اعضای خانوار تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده نشده است.

نتایج مقایسه میانگین متغیرهای روانشناختی بین زنان روستایی عضو و غیر عضو نشان می‌دهد که از لحاظ متغیرهای روحیه کارآفرینی، خودکارآمدی و آگاهی از انواع طرح‌های صندوق کارآفرینی امید، در بین زنان عضو و غیر عضو تفاوت معناداری مشاهده شده است و یافته‌ها نشان می‌دهد که روحیه کارآفرینی زنان عضو صندوق کارآفرینی امید (۴۲/۰۶) بیشتر از زنان غیر عضو (۴۰/۲۰) است. از نظر متغیر خودکارآمدی نیز میانگین زنان عضو بالاتر از زنان

غیر عضو است (۳۶/۵۹ در مقابل ۳۵/۵۴). همچنین سطح آگاهی از انواع طرح‌ها در مورد زنان عضو و غیر عضو به ترتیب ۱۰/۶۵ و ۹/۵۶ بوده که این تفاوت در سطح ۰/۰۱ معنی دار است. طبق این نتایج، زنان عضو صندوق‌های کارآفرینی نشان داده‌اند که تمایل بیشتری برای ایجاد کسب و کار و موفقیت‌های بزرگ دارند و به عملکرد و توانایی خود در مدیریت و دستیابی به اهداف‌شان ایمان بیشتری داشته‌اند و همچنین آگاهی بیشتری نیز از صندوق‌ها و عملکردشان دارند. تفاوت متغیر نگرش نسبت به فعالیت‌های زنان در جامعه در دو گروه معنادار نبوده است. پیش از این نیز پژوهش‌های مشابه دیگری ضمن مطالعه تطبیقی زنان عضو و غیر عضو روستایی نشان دادند که این دو گروه از لحاظ ویژگی‌های فردی و فرهنگی تفاوت‌های معناداری داشته‌اند (احمدی فیروزجائی و همکاران، ۱۳۸۵؛ حسینی و همکاران، ۱۳۹۷).

مقایسه متغیرهای ترویجی-آموزشی: طبق نتایج جدول ۴، دو گروه مورد مطالعه از لحاظ متغیرهای بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی و مهارت در تدوین طرح تجاری، دارای تفاوت معناداری هستند. به طوری که زنان عضو صندوق‌های کارآفرینی امید از آموزش‌های کارآفرینی (۱۷/۸۹) بیشتری نسبت به گروه دیگر (۱۵/۰۴) بهره‌مند هستند. از نظر مهارت در تدوین طرح تجاری نیز زنان عضو، دارای میانگین ۱۹/۷۷ بوده که نسبت به میانگین گروه دیگر (۱۸/۹۱)

بین پاسخگویان دو گروه، تفاوت معناداری مشاهده نشده است. حسینی و همکاران (۱۳۹۷) نیز به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های آموزشی و ترویجی از عوامل اصلی موفقیت فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی است.

در سطح بالاتری قرار دارند. این نتایج حاکی از این است که زنان عضو صندوق‌های کارآفرینی، آموزش‌های نسبتاً بیشتری در مورد فعالیت‌های کارآفرینی کسب کرده‌اند؛ همین امر می‌تواند باعث بالاتر بودن مهارت آن‌ها در تدوین طرح‌های تجاری باشد. در مورد متغیر اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی

جدول ۴- نتایج آزمون تی تست حاصل از مقایسه متغیرهای پژوهش بین زنان روستایی عضو و غیرعضو

متغیر	عضو		غیرعضو		t	سطح معناداری
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
سن	۳۸/۶۸	۶/۸۸	۴۱/۲۱	۵/۶۶	۲/۳۹	۰/۰۰۴
سطح سواد	۶/۳۴	۳/۲۶	۵/۰۳	۲/۴۶	-۳/۳۴	۰/۰۰۱
تعداد اعضای خانوار	۳/۷۳	۱/۰۴	۳/۸۶	۰/۸۹	۰/۹۶	۰/۳۳
روحیه کارآفرینی	۴۲/۰۶	۳/۸۳	۴۰/۲۰	۳/۵۵	-۳/۶۹	۰/۰۰۰۱
خودکارآمدی	۳۶/۵۹	۳/۲۴	۳۵/۵۴	۴/۶۹	-۱/۹۰	۰/۰۴
نگرش نسبت به فعالیت‌های زنان در جامعه	۲۴/۱۴	۳/۰۲	۲۴/۵۵	۳/۱۷	۰/۹۹	۰/۳۲
آگاهی از انواع طرح‌های صندوق کارآفرینی امید	۱۰/۶۵	۳/۲۳	۹/۵۶	۲/۵۵	-۲/۷۳	۰/۰۰۷
بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی	۱۷/۸۹	۴/۱۵	۱۵/۰۴	۵/۲۸	-۱/۷۷	۰/۰۳
اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی	۶/۷۷	۲/۵۵	۶/۸۸	۲/۴۸	۰/۲۹	۰/۷۶
مهارت در تدوین طرح تجاری	۱۹/۷۷	۲/۶۴	۱۸/۹۱	۲/۸۰	-۲/۳۳	۰/۰۲۱
گرایش کارآفرینانه	۷۵/۳۵	۱۴/۲۹	۶۹/۷۴	۱۱/۸۶	-۳/۴۹	۰/۰۰۰۱
سیاست‌های حمایتی دولت	۳۹/۸۶	۵/۶۲	۳۹/۴۶	۶/۳۹	-۰/۰۹۱	۰/۹۲
شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی	۲۵/۵۹	۴/۰۴	۲۱/۷۶	۴/۵۶	-۱/۳۰	۰/۰۰۷
فضای کسب‌وکار	۳۵/۶۳	۷/۱۶	۳۵/۵۷	۶/۸۲	-۰/۰۶	۰/۹۵
توسعه فعالیت‌های کارآفرینی	۴۸/۸۲	۱۰/۸۷	۴۴/۳۲	۱۰/۱۵	-۲/۰۵۱	۰/۰۰۲
پایداری فعالیت‌های زنان روستایی	۶۴/۹۷	۹/۴۵	۶۰/۴۹	۹/۷۵	-۱/۸۷	۰/۰۲

- طیف متغیرها: روحیه کارآفرینی (۱۱-۵۵)، خودکارآمدی (۱۰-۵۰)، نگرش نسبت به فعالیت‌های زنان در جامعه (۸-۴۰)، آگاهی از انواع طرح‌های صندوق کارآفرینی امید (۰-۲۷)، بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی (۰-۴۴)، اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی (۰-۱۶)، مهارت در تدوین طرح تجاری (۷-۳۵)، گرایش کارآفرینانه (۰-۱۴۰)، سیاست‌های حمایتی دولت (۱۵-۷۵)، شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی (۷-۳۵)؛ فضای کسب‌وکار (۱۳-۶۵)، توسعه فعالیت‌های کارآفرینی (۱۹-۹۵)، پایداری فعالیت‌های زنان روستایی (۲۱-۱۰۵).
- آزمون برابری واریانس لون (LevenIs test)، پیش از انجام تمام تی‌تست‌ها، محاسبه شده و سپس بر طبق نتیجه آزمون لون، یافته‌های متناسب تی‌تست برای هر متغیر در جدول آورده شده است.

کارآفرینانه و شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی، تفاوت معناداری داشته‌اند. به گونه‌ای که گرایش کارآفرینانه زنان عضو با میانگین ۷۵/۳۵ بیشتر از گروه غیرعضو

مقایسه متغیرهای گرایش کارآفرینانه و عوامل حمایتی: طبق نتایج تی‌تست (جدول ۴)، دو گروه عضو و غیرعضو از نظر میانگین متغیرهای گرایش

مقایسه میانگین متغیرهای توسعه فعالیت‌های کارآفرینی و پایداری فعالیت‌های زنان در بین پاسخگویان نشان می‌دهد که میانگین دو گروه زنان عضو و غیرعضو از لحاظ هر دو متغیر، دارای تفاوت معنادار هستند. متغیر توسعه فعالیت‌های کارآفرینی در بین زنان عضو و غیرعضو به ترتیب دارای میانگین‌های ۴۸/۸۲ و ۴۴/۳۲ بوده است. پایداری فعالیت‌های زنان عضو نیز با میانگین ۶۴/۹۷ نسبت به گروه زنان غیرعضو (۶۰/۴۹) بالاتر است. کریمی (۱۳۹۳)، در تحقیق خود با عنوان چالش‌ها و فرصت‌های کارآفرینی روستایی، این نوع کارآفرینی را راهبردی اثربخش برای توسعه اقتصادی-اجتماعی کشورها توضیح داده و نقش آن را در اشتغال‌زایی پایدار، توسعه عدالت، کاهش فقر و حل مشکلات جامعه روستایی مؤثر می‌داند.

مقایسه توسعه فعالیت‌های کارآفرینی قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید: در این بخش، در راستای تحقق یکی از هدف‌های پژوهش، ضمن بررسی دقیق‌تر گروه زنان عضو صندوق‌های کارآفرینی امید، تلاش گردید تا مشخص شود که گروه عضو صندوق کارآفرینی امید، پس از عضویت، از لحاظ توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه‌ی خود چه تفاوتی با زمان پیش از عضویت دارند؟ جدول ۵، نتایج آزمون تی‌تست وابسته حاصل از مقایسه میانگین توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی، قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها، تفاوت میانگین توسعه فعالیت‌های کارآفرینی، قبل و بعد از عضویت، معنادار ($P=0/0001$) بوده است. در واقع، توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان بعد از عضویت آن‌ها در صندوق‌ها دارای میانگین بیشتری (۶۲/۵۲) نسبت به قبل از عضویت (۴۴/۳۲) بوده است.

(۶۹/۷۴) بوده است که با توجه به گویه‌های این متغیر به این معناست که زنان عضو صندوق‌ها تمایل بیشتری به انجام کارهای پرریسک‌تر داشته و همچنین با کمترین کمک‌ها می‌توانند ایده‌های خود را عملی کنند. این یافته با نتایج مطالعات کرمی و همکاران (۱۳۹۹) و حسینی و همکاران (۱۳۹۷)، مطابقت دارد؛ به طوری که مطالعات مذکور نیز مؤید بالاتر بودن ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه زنان عضو صندوق و تعانی‌های روستایی بود. یافته‌های آزمون مقایسه میانگین در مورد متغیر شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی نیز گویای این است که زنان عضو با میانگین ۲۵/۵۹ نسبت به میانگین زنان غیرعضو (۲۱/۷۶) بطور معناداری بالاتر هستند. در مورد دو متغیر سیاست‌های حمایتی دولت و فضای کسب‌وکار به عنوان عوامل حمایتی، تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده نشده است که با توجه به میانگین و طیف آن‌ها، هر دو گروه در وضعیت مطلوبی نیستند. گلستانه (۱۴۰۰) در پژوهش خود ضمن مقایسه زنان روستایی عضو و غیرعضو در گروه‌های خودیار در شهرستان‌های فسا، سروستان و نورآباد فارس، نشان داد که این دو گروه از لحاظ فضای کسب‌وکار و سیاست‌های حمایتی با یکدیگر تفاوت معناداری دارند؛ به گونه‌ای که زنان عضو گروه خودیار از نظر مهیا بودن شرایط کسب‌وکار و برخورداری از سیاست‌های حمایتی دولت در وضعیت بهتری نسبت به گروه غیرعضو بودند که البته این یافته با نتیجه حاصل از مطالعه حاضر در مقایسه زنان عضو و غیرعضو صندوق کارآفرینی امید در شهرستان لارستان همخوانی ندارد. این موضوع شاید به دلیل سابقه عضویت کم زنان روستایی لارستان باشد.

مقایسه متغیرهای توسعه فعالیت‌های کارآفرینی و پایداری فعالیت‌های زنان روستایی: در نهایت، نتایج

جدول ۵- نتایج آزمون تی تست وابسته حاصل از مقایسه میانگین توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	t	سطح معناداری
توسعه فعالیت‌های کارآفرینی	۶۲/۵۲	۷/۲۳	-۱۵/۵۳	۰/۰۰۰۱
قبل از عضویت	۴۴/۳۲	۱۰/۱۵		

• توسعه فعالیت‌های کارآفرینی (۹۵-۱۹).

مقایسه زیرمؤلفه‌های توسعه فعالیت‌های کارآفرینی قبل و بعد از عضویت: طبق جدول ۶، نتایج آزمون ویل کاکسون حاصل از مقایسه میانگین زیرمؤلفه‌های توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی، قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید برای تمام گویه‌ها مشاهده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که همه گویه‌های متغیر توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی (تولید محصول یا خدمات جدید، استفاده از روش‌های تولید جدید یا تکنیک‌های جدید، استفاده از منابع یا مواد اولیه جدید، نظرسنجی و نیازسنجی از مشتریان، در نظر گرفتن قیمت بهینه برای محصول، توانایی تغییر محصول با توجه به تغییر

شرایط بازار و...) در بین دو گروه دارای تفاوت معناداری هستند ($P=۰/۰۰۰۱$). در مطالعات مشابه دیگری نیز بهبود وضعیت و توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه زنان روستایی استان فارس، پس از عضویت در انواع تشکل‌ها و صندوق‌های دولتی و نیمه‌دولتی نشان داده شده است که تأیید کننده نتایج آزمون ویل کاکسون حاصل از مقایسه میانگین زیرمؤلفه‌های توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید، در پژوهش حاضر است (گلکارفرد، ۱۳۹۶؛ بنازاده، ۱۳۹۷).

جدول ۶- نتایج آزمون ویل کاکسون حاصل از مقایسه میانگین زیرمؤلفه‌های توسعه فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی قبل و بعد از عضویت در صندوق کارآفرینی امید

مؤلفه‌ها	قبل از عضویت		بعد از عضویت		Z	سطح معناداری
	میانگین رتبه	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه	مجموع رتبه‌ها		
تولید محصول یا خدمات جدید	۳۹/۲۱	۶۶۶/۵۰	۴۰/۸۵	۲۵۷۳/۵۰	-۴/۷۳	۰/۰۰۰۱
استفاده از روش‌های تولید جدید یا تکنیک‌های جدید	۲۷/۳۲	۳۸۲/۵۰	۳۶/۹۵	۲۰۳۲/۵۰	-۵/۱۷	۰/۰۰۰۱
استفاده از منابع یا مواد اولیه جدید	۴۰/۹۷	۶۵۵/۵۰	۴۵/۲۸	۳۲۶۰/۵۰	-۵/۵۶	۰/۰۰۰۱
نظرسنجی و نیازسنجی از مشتریان	۲۳/۸۸	۳۱۰/۵۰	۴۹/۱۵	۳۷۸۴/۵۰	-۷/۱۲	۰/۰۰۰۱
در نظر گرفتن قیمت بهینه برای محصول	۳۳/۱۷	۲۹۸/۵۰	۴۵/۲۵	۳۵۲۹/۵۰	-۶/۹۸	۰/۰۰۰۱
توانایی تغییر محصول با توجه به تغییر شرایط بازار	۴۱/۹۲	۵۰۳	۴۳/۷۶	۳۲۳۸	-۵/۹۹	۰/۰۰۰۱
قدرت رقابت با سایر کسب‌وکارهای رقیب	۳۸/۸۲	۷۳۷/۵۰	۵۳/۲۴	۴۳۱۲/۵۰	-۶/۲۶	۰/۰۰۰۱
رفع نیاز جامعه از طریق محصول تولیدی	۳۲/۹۳	۶۹۱/۵۰	۴۱/۲۸	۲۳۱۱/۵۰	-۴/۲۰	۰/۰۰۰۱
استفاده از مواد اولیه بومی منطقه	۳۴/۴۸	۷۵۸/۵۰	۳۹/۴۵	۲۰۹۱/۵۰	-۳/۶۱	۰/۰۰۰۱
استفاده از نیروی کار بومی	۳۸/۰۸	۲۲۸/۵۰	۴۶/۵۶	۳۹۵۷/۵۰	-۷/۵۲	۰/۰۰۰۱
تلاش برای توسعه اقتصادی روستا	۳۸/۸۲	۵۴۳/۵۰	۴۵/۵۷	۳۳۷۲/۵۰	-۶/۰۱	۰/۰۰۰۱

زهرا کریمی عمده و مهسا فاطمی

۰/۰۰۰۱	-۷/۲۳	۳۹۶۹	۴۶/۱۵	۳۰۹	۵۱/۵۰	میزان اشتغال‌زایی فعالیت تولیدی شما
۰/۰۰۰۱	-۸/۰۳	۴۰۹۹/۵۰	۴۷/۱۲	۸۶/۵۰	۲۱/۶۳	افزایش میزان تولید
۰/۰۰۰۱	-۶/۸۲	۴۳۷۵/۵۰	۵۲/۰۹	۵۷۴/۵۰	۳۸/۳۰	افزایش میزان فروش
۰/۰۰۰۱	-۷/۶۳	۳۹۰۷	۴۵/۹۶	۱۸۸	۳۷/۶۰	سرمایه‌گذاری برای تجهیز کسب‌وکار خود
۰/۰۰۰۱	-۷/۱۲	۳۷۸۰/۵۰	۴۵/۵۵	۳۱۴/۵۰	۴۴/۹۳	توانایی حفظ چرخه فعالیت خود
۰/۰۰۰۱	-۴/۸۶	۲۹۰۷/۵۰	۴۸/۴۶	۷۴۷/۵۰	۲۹/۹۰	فراهم کردن قدرت انتخاب محصول از طریق ایجاد تنوع برای مشتریان
۰/۰۰۰۱	-۴/۴۱	۲۲۴۰	۳۹/۳۰	۶۱۰	۳۳/۸۹	موفقیت در اجرای ایده‌های متنوع و جدید
۰/۰۰۰۱	-۶/۰۸	۳۷۲۳	۴۸/۳۵	۶۴۸	۴۰/۵۰	استفاده از تکنولوژی برای تولید ارزش و ثروت

• طیف (۵-۱).

معناداری وجود دارد ($P=۰/۰۴$). نتایج آزمون LSD نشان می‌دهد که بین میانگین گرایش کارآفرینانه زنان در سطوح کم و زیاد از نظر فعالیت‌های کارآفرینی، اختلاف معنادار است به طوری که میانگین گرایش کارآفرینانه در توسعه فعالیت‌های کارآفرینی سطح زیاد ($۷۱/۴۹$) بیشتر از سطح کم ($۶۷/۰۸$) است که نشان‌دهنده این است که هر چه فعالیت‌های کارآفرینی زنان گسترش یافته باشد، آن‌ها گرایش کارآفرینانه بیشتری دارند. طبق جدول ۷، همچنین، نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه بین میانگین فضای کسب‌وکار سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی را نشان داده است. نتایج، نشان‌دهنده این است که بین میانگین امتیاز فضای کسب‌وکار زنان در سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی، اختلاف معناداری وجود دارد ($P=۰/۰۰۰۱$). طبق نتایج آزمون LSD، بین میانگین فضای کسب‌وکار زنان در سطح کم با سطح متوسط و همچنین سطح زیاد، اختلاف معنی‌داری وجود دارد؛ به گونه‌ای که میانگین مربوط به فضای کسب‌وکار زنان در سطح فعالیت‌های کارآفرینی زیاد ($۴۰/۷۳$) نسبت به سطح متوسط ($۳۴/۷۸$) و کم ($۳۱/۸۴$) بیشتر است.

نتایج تحلیل واریانس از نظر میانگین آگاهی از طرح‌های صندوق کارآفرینی امید سه گروه زنان

مقایسه میانگین متغیرها در سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی:

به منظور اهمیت دو متغیر توسعه فعالیت‌های کارآفرینی و پایداری فعالیت‌های زنان روستایی در پژوهش حاضر، پاسخگویان بر اساس امتیاز کل دو متغیر مذکور و بر مبنای پارامترهای میانگین و انحراف استاندارد، به سه گروه کم، متوسط و زیاد طبقه‌بندی شدند. سپس در راستای مقایسه بین گروه‌های جدید سه‌گانه، چندین آزمون تحلیل واریانس انجام شد که در ادامه به ارائه این یافته‌ها پرداخته شده است.

نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک‌طرفه در جدول ۷، نشان می‌دهد که بین میانگین روحیه کارآفرینی در سه گروه از زنان روستایی با سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی، اختلاف معناداری وجود دارد. نتایج آزمون LSD نیز نشان می‌دهد که میانگین روحیه کارآفرینی زنان در فعالیت‌های کارآفرینی سطوح کم با دو سطح دیگر یعنی متوسط و زیاد، اختلاف معناداری دارد؛ به گونه‌ای که میانگین روحیه کارآفرینی زنان در سطوح متوسط ($۴۲/۰۹$) و زیاد ($۴۱/۴۸$) بیشتر از میانگین در سطح فعالیت‌های کارآفرینی کم ($۳۹/۸۸$) است. این تفاوت در سطح $۰/۰۰۱$ معنادار است.

بر اساس نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه همچنین بین میانگین گرایش کارآفرینانه زنان در سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی اختلاف

آگاهی زنان در سطح بالا (۱۰/۵۸) بیشتر از سطح پایین (۹/۴۹) است؛ بنابراین می‌توان گفت که در توسعه فعالیت‌های کارآفرینی سطح بالا، آگاهی زنان از طرح‌های صندوق کارآفرینی امید زیادتر بوده است.

روستایی با سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی نیز اختلاف معناداری را نشان می‌دهد ($P=۰/۰۳$). طبق نتایج آزمون LSD، بین آگاهی از طرح‌های صندوق کارآفرین امید در سطوح کم با سطح زیاد، اختلاف معنادار وجود دارد و میانگین

جدول ۷- تحلیل واریانس یک‌طرفه برای مقایسه سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف توسعه فعالیت‌های کارآفرینی

متغیر	کم (n= 30)		متوسط (n= 91)		زیاد (n= 95)		F	سطح معنی‌داری
	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین		
روحیه کارآفرینی	۳/۲۹	۴۲/۰۹ ^b	۳/۹۹	۴۱/۴۸ ^b	۳/۷۸	۴۱/۴۸ ^b	۷/۰۶۶	۰/۰۰۱
گرایش کارآفرینانه	۱۰/۸۴	۷۰/۲۶ ^{ab}	۱۲/۹۳	۷۱/۴۹ ^b	۱۲/۱۸	۷۱/۴۹ ^b	۴/۷۲۰	۰/۰۴۰
فضای کسب و کار	۶/۴۷	۳۴/۷۸ ^b	۵/۸۵	۴۰/۷۳ ^c	۵/۶۰	۴۰/۷۳ ^c	۳۹/۱۸۴	۰/۰۰۰۱
آگاهی از طرح‌های صندوق کارآفرینی امید	۲/۶۲	۱۰/۲۷ ^{ab}	۳/۰۴	۱۰/۵۸ ^b	۳/۱۳	۱۰/۵۸ ^b	۳/۷۰۲	۰/۰۳۲

* میانگین‌های با حروف یکسان در هر ردیف تفاوت معنی‌داری در سطح احتمال ۰/۰۵ نداشته‌اند.

* طیف متغیرها: روحیه کارآفرینی (۵۵-۱۱)، گرایش کارآفرینانه (۱۴۰-۰)؛ فضای کسب‌وکار (۶۵-۱۳)؛ آگاهی از طرح‌های صندوق کارآفرینی امید (۲۷-۰).

LSD نشان که میانگین نگرش به فعالیت زنان در جامعه در پایداری سطح بالا (۲۴/۸۳) بیشتر از سطح کم (۲۳/۳۶) است. بنابراین می‌توان گفت که نگرش نسبت به فعالیت زنان در جامعه در سطح بالای پایداری، بیشتر بوده است.

نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه بین میانگین مهارت در تدوین طرح تجاری سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف پایداری فعالیت‌ها نشان می‌دهد که اختلاف معناداری بین آن‌ها وجود دارد ($P=۰/۰۴$). طبق نتایج آزمون LSD، این میانگین در مورد زنان با پایداری سطح زیاد (۱۹/۷۹) و سطح متوسط (۱۹/۵۳) بیشتر از سطح پایداری کم (۱۸/۵۴) است.

طبق یافته‌ها همچنین بین میانگین بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی و سطوح پایداری فعالیت‌ها

مقایسه میانگین متغیرها در سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف پایداری فعالیت‌های آنان: بر اساس نتایج جدول ۸، تحلیل واریانس یک‌طرفه بین میانگین روحیه کارآفرینی سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف پایداری فعالیت‌ها نشان می‌دهد که اختلاف معناداری بین آن‌ها وجود دارد ($P=۰/۰۲$). نتایج آزمون LSD نیز مؤید آن است که میانگین روحیه کارآفرینی زنان در سطح پایداری کم با سطوح متوسط و زیاد اختلاف معناداری دارد؛ به گونه‌ای که این میانگین در مورد زنان با سطح زیاد (۴۱/۵۴) و متوسط (۴۱/۵۴) از نظر پایداری فعالیت‌ها بیشتر از سطح کم (۳۹/۸۸) است.

از سوی دیگر، بین میانگین نگرش به فعالیت زنان در جامعه با سطوح مختلف پایداری فعالیت‌ها نیز اختلاف معناداری وجود دارد ($P=۰/۰۱$). نتایج آزمون

زهرا کریمی عمله و مهسا فاطمی

اختلاف معنادار وجود دارد ($P=0/04$) و طبق نتایج آزمون LSD، میانگین گرایش کارآفرینانه زنان در سطح پایداری بالا (۷۳/۱۹) نسبت به دو سطح متوسط (۶۸/۸۱) و کم (۶۷/۷۸) بیشتر است. بنابراین در شرایط پایداری بالا، گرایش کارآفرینانه زنان نیز بیشتر خواهد بود.

اختلاف معنادار وجود دارد ($P=0/04$). نتایج آزمون LSD نیز نشان می‌دهد که میانگین بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی در پایداری با سطح بالا (۱۷/۳۳) و سطح متوسط (۱۶/۶۵) بیشتر از میانگین بهره‌مندی آموزش‌ها در سطح پایداری کم (۱۵/۱۲) بوده است. از طرف دیگر، بین میانگین گرایش کارآفرینانه در سطوح مختلف پایداری فعالیت‌ها نیز

جدول ۸- تحلیل واریانس یک‌طرفه برای مقایسه سه گروه زنان روستایی با سطوح مختلف پایداری فعالیت‌ها

متغیر	کم (n= 31)		متوسط (n= 73)		زیاد (n= 112)		F	سطح معنی‌داری
	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین		
روحیه کارآفرینی	۴/۲۷	۳۹/۸۸ ^a	۳/۴۰	۴۱/۵۴ ^b	۴/۰۰۵	۴۱/۵۴ ^b	۳/۷۵۶	۰/۰۲۵
نگرش به فعالیت زنان در جامعه	۳/۶۰	۲۳/۳۶ ^a	۳/۰۱	۲۴/۱۵ ^{ab}	۲/۸۰	۲۴/۸۳ ^b	۴/۱۹۹	۰/۰۱۶
مهارت در تدوین طرح تجاری	۳/۲۹	۱۸/۵۴ ^a	۲/۵۸	۱۹/۵۳ ^b	۲/۳۷	۱۹/۷۹ ^b	۳/۰۸۷	۰/۰۴۰
بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی	۵/۰۶	۱۵/۱۲ ^a	۴/۶۳	۱۶/۶۵ ^b	۴/۶۰	۱۷/۳۳ ^b	۲/۹۱۹	۰/۰۴۲
گرایش کارآفرینانه	۱۳/۶۶	۶۷/۷۸ ^a	۱۰/۷۴	۶۸/۸۱ ^a	۱۲/۸۵	۷۳/۱۹ ^b	۳	۰/۰۴۰
فضای کسب و کار	۷/۱۸	۳۴/۲۲ ^a	۶/۸۳	۳۵/۵۲ ^{ab}	۶/۹۵	۳۷/۲۵ ^b	۴/۳۵۳	۰/۰۲۹
توسعه فعالیت‌های کارآفرینی	۱۰/۹۹	۴۲/۱۰ ^a	۹/۱۱	۴۴/۷۹ ^a	۱۲/۲۲	۴۸/۷۵ ^b	۵/۱۷۰	۰/۰۰۶

* میانگین‌های با حروف یکسان در هر ردیف تفاوت معنی‌داری در سطح احتمال ۰/۰۵ نداشته‌اند.

* طیف متغیرها: روحیه کارآفرینی (۵۵-۱۱)؛ نگرش به فعالیت زنان در جامعه (۴۰-۸)؛ مهارت در تدوین طرح تجاری (۳۵-۷)؛ بهره‌مندی از آموزش‌های کارآفرینی (۴۴-۰)؛ گرایش کارآفرینانه (۱۴۰-۰)؛ فضای کسب‌وکار (۶۵-۱۳)؛ توسعه فعالیت‌های کارآفرینی (۹۵-۱۹)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش، به منظور بررسی و مقایسه وضعیت زنان عضو و غیرعضو صندوق کارآفرینی امید، مجموعه‌ای از متغیرها مانند ویژگی‌های فردی-روانشناختی، ترویجی-آموزشی، گرایش کارآفرینانه، عوامل حمایتی، توسعه فعالیت‌های کارآفرینی و پایداری فعالیت‌های زنان روستایی شهرستان لارستان مورد مطالعه قرار گرفت. یافته‌های پژوهش در راستای واکاوی تطبیقی دو گروه نشان داد که از لحاظ ویژگی‌های فردی، سواد زنان عضو بیشتر از گروه غیرعضو بوده اما از لحاظ میانگین سنی، زنان غیرعضو در رده بالاتری قرار داشتند. همچنین، زنان عضو از

لحاظ برخی ویژگی‌های فردی-روانشناختی مانند روحیه کارآفرینی، خودکارآمدی و ابعاد پنجگانه گرایش کارآفرینانه در وضعیت بهتری نسبت به گروه غیرعضو قرار داشتند.

طبق یافته‌های مقایسه‌ای دو گروه پاسخگویان از نظر متغیرهای ترویجی-آموزشی نیز زنان گروه عضو از آموزش‌های کارآفرینی بهره بیشتری برده و برای تدوین و تهیه طرح تجاری، آموزش‌های لازم را دریافت نموده و مهارت بالاتری دارند. تمایل به کار تیمی و شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی نیز در زنان گروه عضو صندوق بطور معناداری بیشتر بود. اما دو متغیر سیاست‌های حمایتی دولت و فراهم بودن فضای

- هر گونه اقدام در راستای تشویق زنان روستایی برای عضویت در صندوق کارآفرینی امید، موجب بهره‌مندی آنان از خدمات و تسهیلات این صندوق خواهد شد؛ بنابراین برگزاری جلسات ماهیانه با حضور اعضای باسابقه‌ی عضو صندوق برای بحث و تبادل نظر و به اشتراک‌گذاری تجارب با سایر زنان روستایی، می‌تواند باعث ترغیب تعداد بیشتری از آنان برای عضویت و فعالیت در صندوق کارآفرینی امید گردد. همچنین، حمایت از برپایی جشنواره‌های محلی برای معرفی و تشویق کارآفرینان برتر و نمونه شهرستان به نهادهای استانی و حمایت از آن‌ها در شبکه‌های تلویزیونی و مجازی موجود نیز تأثیر زیادی خواهد داشت. در واقع، تقدیر از زنان روستایی فعال عضو صندوق کارآفرینی امید، به خصوص زنان سرپرست خانوار و کارآفرین، موجب تقویت خودباوری، اعتماد به نفس و روحیه کارآفرینی آن‌ها خواهد شد.
 - ایجاد گروه‌هایی در شبکه‌های مجازی با حضور افراد کارآفرین و باتجربه در راستای انتقال تجارب و نکات مثبت برای سایر زنان روستایی، اقدام دیگری است که می‌تواند علاوه بر تقویت روحیه کارآفرینی و گرایش کارآفرینانه و ترغیب زنان برای عضو شدن، همچنین به شبکه‌سازی‌های بهتر اجتماعی و سازمانی و تعاملات آنان نیز برای بهبود کسب‌وکار کمک کند.
 - تشویق و حمایت از زنان روستایی به ویژه زنان سرپرست خانوار و کم‌بضاعت به شرکت در کلاس‌های نهضت سوادآموزی و بالاتر؛ با توجه به درصد زیاد زنان بی‌سواد و کم‌سواد (بویژه در گروه غیرعضو)، اهمیت زیادی دارد. در این رابطه صندوق کارآفرینی امید در کنار سایر آموزش‌های تخصصی کارآفرینی، همچنین می‌تواند بر کسب‌وکار بین دو گروه مورد مطالعه تفاوت معناداری را نشان نداد. بنظر می‌رسد که به دلیل سابقه کوتاه راه‌اندازی صندوق‌های کارآفرینی امید در شهرستان لارستان، از لحاظ سیاست‌های حمایتی و فراهم ساختن ملزومات فضای کسب‌وکار، چندان موفق نبوده؛ به طوری که این گونه سیاست‌های حمایتی و پیش‌برنده حتی توسط زنان عضو این صندوق‌ها نیز ملموس نبوده است.
- یافته‌ها همچنین مؤید بهبود و ارتقای شرایط کسب‌وکار و فعالیت‌های کارآفرینی زنان عضو صندوق نسبت به قبل از عضویت آنان بود. این پیشرفت در مواردی همچون توانایی شناخت رقبا و برخورد بهتر با آن‌ها بوده که منجر به افزایش فروش نیز شده است. این زنان همچنین در فراهم کردن شرایطی برای نظرسنجی و نیازسنجی از مشتریان در تنوع‌بخشی به محصولات موردنیاز مخاطبین نیز پیشرفت خوبی داشته‌اند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که با تشویق و ترغیب زنان روستایی شهرستان لارستان نسبت به عضویت در صندوق کارآفرینی امید، این تغییر شرایط مطلوب را برای تعداد بیشتری از آنان، پس از عضویت و همکاری در قالب صندوق‌ها، فراهم آورد. از سوی دیگر، پاسخگویان عضو صندوق، در استفاده از روش و تکنیک‌های جدید تولیدی، پیشرفت کمتری داشته‌اند؛ که توصیه می‌شود ضمن حمایت‌های بیشتر از صندوق اعتباری خرد روستایی و تعاونی‌های روستایی موجود و با ارائه آموزش‌های مجازی اینترنتی، روش‌های تولیدی جدید را به زنان روستایی معرفی نموده تا در راستای ارتقای کسب‌وکار و تولیدات‌شان استفاده نمایند. در جمع‌بندی کلی از یافته‌ها، پیشنهادهای زیر در راستای بهبود عملکرد زنان روستایی شهرستان لارستان ارائه می‌شود:

سوادآموزی و ارتقای سطح سواد عمومی و سواد رسانه زنان روستایی، طرح‌ها و برنامه‌های خاص داشته باشد.

منابع

۱. احمدی فیروزجائی، ع.، صدیقی، ح.، و محمدی، م. ع. ۱۳۸۵. مقایسه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی کشاورزان عضو و غیرعضو تعاونی‌های تولید روستایی. رفاه اجتماعی، ۶(۲۳): ۹۳-۱۱۱.
۲. آراستی، ز. ۱۳۸۵. زنان کارآفرین ایرانی؛ ساختارهای فرهنگی-اجتماعی مؤثر در ایجاد کسب‌وکارهای کارآفرینانه. مجله پژوهش زنان، ۴(۲): ۹۳-۱۱۹.
۳. امینی، ع.، و طاهری، ع. ۱۳۹۵. تحلیلی بر نقش‌پذیری زنان روستایی در فعالیت‌های اقتصادی و عوامل مؤثر بر آن: مورد مطالعه مناطق روستایی بخش سیمکان در شهرستان جهرم. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۲(۲): ۳۷-۵۱.
۴. بادزبان، ف.، رضائی مقدم، ک.، و فاطمی، م. ۱۳۹۹. کارآفرینی در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط زنان روستایی استان فارس: کاربرد مقیاس تاب‌آوری در طول عمر کسب‌وکار. راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی، ۷(۱۳): ۱۲-۲۳.
۵. بنزاده، ا. ۱۳۹۷. سرمایه اجتماعی و کارآفرینی زنان روستایی: مورد مطالعه شرکت‌های مادر تخصصی حمایت از توسعه کشاورزی استان فارس. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز).
۶. توکلی، ف.، و موحدی، ر. ۱۳۹۵. نقش اعتبارات خرد در توسعه کارآفرینی زنان روستایی. نشریه کارآفرینی در کشاورزی، ۳: ۳۹-۵۵.
۷. حسینی، م. ح.، دولتی، م.، و پرپنجی، م. ۱۳۹۷. بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینی زنان روستایی عضو تعاونی‌های روستایی زنان در شمال استان تهران. تعاون و کشاورزی، ۷(۲۶): ۱۲۹-۱۵۶.
۸. رضائی مقدم، ک.، و معصومی، ا. ۱۳۹۷. کارآفرینی روستایی پایدار: پاسخی به پیامدهای توسعه بی‌حد و مرز کارآفرینی در نواحی روستایی. کارآفرینی در کشاورزی، ۵(۲): ۸۳-۱۰۴.
۹. زراعت‌پیشه، ز.، شفیعی، م. ج.، موسوی‌زاده، ف.، صمیمی، خ.، و کنعانی‌دوست، ب. ۱۳۹۴. بررسی نقش مهارت‌های کارآفرینی در توسعه اشتغال زنان روستایی مطالعه موردی: روستاهای شهرستان کازرون. مهارت‌آموزی، ۴(۱۳): ۱۱۱-۱۲۴.
۱۰. شهابت‌نژاد، م.، ضیاء، ب.، اشرفی، م.، و آزما، ف. ۱۳۹۹. طراحی مدل توسعه کارآفرینی شهری زنان سرپرست خانوار (مطالعه موردی: شهر تهران). پژوهش‌های انتظامی-اجتماعی زنان و خانواده، ۸(۱): ۱۲۳-۱۴۸.
۱۱. صندوق کارآفرینی امید. ۱۳۹۹. بازیابی شده از (۹۹/۱۱/۲۵): <https://www.karafariniomid.ir>.
۱۲. قاسمی، م.، و بادسار، م. ۱۳۹۶. فراتحلیل عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی در ایران. همایش ملی بررسی راهکارهای مدیریتی توسعه کارآفرینی روستایی در ایران، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار. (۳۰ فروردین).
۱۳. قاسمی، ر.، و یاراحمدی، ر. ۱۳۹۹. بررسی نقش صندوق کارآفرینی امید در توسعه کسب‌وکارهای خرد در نواحی روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان کاشمر). جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، ۹(۲): ۲۱۹-۲۴۲.
۱۴. کریمی، س. ۱۳۹۳. کارآفرینی روستایی: فرصت‌ها و چالش‌ها. کارآفرینی در کشاورزی، ۱(۳): ۱۰۱-۱۱۳.
۱۵. گلکارفرد، م. ۱۳۹۶. تحلیل فعالیت‌های کارآفرینی و توانمندسازی اعضای شرکت صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی استان فارس. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز).
۱۶. میرترابی، م.، و حجازی، ی. ۱۳۹۰. بررسی تأثیر ویژگی‌های فردی و خانوادگی زنان روستایی بر انگیزه مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های کشاورزی. مجموعه مقالات دومین همایش ملی توسعه پایدار روستایی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان (۱۵ و ۱۶ تیرماه).

۱۷. نامجویان شیرازی، ز. ۱۳۹۳. قابلیت صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی در توسعه کارآفرینی در کسب‌وکارهای کوچک. نشریه کارآفرینی در کشاورزی، ۱(۳): ۶۲-۸۲.
۱۸. نجفی، ب. و صفا، ل. ۱۳۹۳. بررسی کسب‌وکارهای خانگی کارآفرینانه و موانع و چالش‌های توسعه آن‌ها در مناطق روستایی. کارآفرینی در کشاورزی، ۱(۲): ۶۱-۷۳.
۱۹. یاسوری، م.، قرشی، م.ب.، وطن‌خواه، ژ. ۱۳۹۴. تحلیل موانع و راهکارهای توسعه کارآفرینی زنان روستایی دهستان گوراب پس فومن، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، ۶(۲): ۲۳۲-۲۴۲.
20. Bandura, A. 2001. Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52: 1-26.
21. Denton, D.K. 1993. Entrepreneurial spirit. *Business Horizons*, 36(3): 79-84.
22. Fhlatharta, A.M.N., and Farrell, M. 2017. Unravelling the strands of 'patriarchy' in rural innovation: A study of female innovators and their contribution to rural Connemara. *Journal of Rural Studies*, 54: 15-27
23. Fletschner, D., and Kenney, L. 2011. Rural women's access to financial services credit, savings and insurance. Agricultural Development Economics Division, The Food and Agriculture Organization of the United Nations. Retrieved from: <http://www.fao.org/publications/sofa/en/>
24. Fowler F.J. 2009. Survey research methods. Applied social research method series, In: Bickman, L., Rog, D.J., (Eds.), USA: SAGE.
25. Harpa, E., Moica, S., and Dana, R. 2015. A predictive model of innovation in rural entrepreneurship. *Procedia Technology*, 19(1): 471-478.
26. Heilig, J. 2009. European rural development, Luxemburg: International Institute for Applied System Analysis, Australia.
27. Jackson, M. A. 2010. Empowering women of Nepal: An experience of empowerment in the land of the Himalaya. Master Thesis, Prescott College in Adventure Education.
28. Madanoglu, M., Altinay, L., and Wang, X. L. 2016. Disentangling the effect of family involvement on innovativeness and risk taking: The role of decentralization. *Journal of Business Research*, 69(5): 1796-1800.
29. Mathison, S. 2003. Microfinance and disaster management. Available on (14 August 2009): www.developmentgateway.com
30. Newbery, R., Siwale, J., and Henley, A. 2017. Rural entrepreneurship theory in the developing and developed world. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 18(1): 3-4.
31. Qosja, E., and Druga, E. 2015. Entrepreneurial spirit and factors affecting it: Case study based on the students of the European University of Tirana. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3): 680-691.
32. Raj, P. B. 2018. Women entrepreneurship and government support in present scenario in the context of India. *IOSR Journal of Business and Management*, 20(2): 25-31.
33. Rezaei-Moghaddam, K., and Izadi, B. 2019. Entrepreneurship in small agricultural quick-impact enterprises in Iran: Development of an index, effective factors and obstacles. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9(17): 1-21.
34. Rodrigo-Alarcón, J., García-Villaverde, P. M., Ruiz-Ortega, M. J., and Parra-Requena, G. 2017. From social capital to entrepreneurial orientation: The mediating role of dynamic capabilities. *European Management Journal*, 8: 1-15.
35. Toosi, R., Jamshidi, A., and Taghdisi, A. 2015. Affecting factors in rural entrepreneurship (Case Study: Rural areas of Minodasht County). *Journal of Research and Rural Planning*, 3(8): 1-11.
36. Yadav, V., and Unni, J. 2016. Women entrepreneurship: Research review and future directions. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6(12): 1-18.
37. Zulkosky, K. 2009. Self-efficacy: A concept analysis. *Nursing Forum*, 44(2): 93-102.

Comparative Analysis of Sustainability of Larestan County`s Rural Women Entrepreneurial Activities

Z. Karimi Amaleh¹, M. Fatemi^{2*}

¹Former Graduate Student, Department of Agricultural Extension and Education,
School of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran

²Associate Professor, Department of Agricultural Extension and Education, School
of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran

Received: 10/12/2021; Accepted: 15/01/2022

Abstract

The main purpose of this study was to compare the characteristics of members and non-member rural women in the Omid Entrepreneurship Fund of Larestan county as well as comparing the entrepreneurial activities development of these rural women before and after their membership. The research population included all rural women members of Omid Entrepreneurship Fund of Larestan county (440 individual) from the southern Fars province. According to the formula, the sample size was estimated 108 members. According to the stratified random sampling method, the respondents were selected from two groups of members (111) and non-members (105) and, finally 216 rural women were studied. This descriptive study was accomplished using survey in order to collect the required data through a questionnaire. The face validity and reliability of the questionnaire were conformed by the three professors of the Department of Agricultural Extension and Education of Shiraz University, and a pilot study was conducted outside the main sample (rural of Marvdasht county), respectively. Cronbach's alpha coefficients of the research variables were computed between 0.74 to 0.93. According to the results of members and non-members` comparison, these two groups showed significant differences in terms of personal-psychological variables (age, educational level, entrepreneurial spirit, self-efficacy and awareness of Omid Entrepreneurship Fund` plans) and some other variables such as entrepreneurship training, entrepreneurial orientation, social and organizational networking, development of entrepreneurial activities and sustainability of their activities; But there was not any differences among two groups due to government supportive policies and business environment. Further, comparing the situation of the members group before and after their membership in Omid Entrepreneurship Fund indicated that the entrepreneurial activities development was significantly higher after their membership.

Keywords: Entrepreneurial Spirit, Social Networking, Entrepreneurial Development, Omid Entrepreneurship Fund, Entrepreneurial Orientation.

*Corresponding author; mahsafatemi@shirazu.ac.ir

